

Temeljem članka 17. stavak 2. i članka 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 46. sjednici, održanoj 8. svibnja 2008. godine, donijelo je

PRAVILNIK

O OZNAČAVANJU HRANJIVIH VRIJEDNOSTI UPAKIRANE HRANE

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

Pravilnikom o označavanju hranjivih vrijednosti upakirane hrane (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuje se način označavanja hranjivih vrijednosti hrane namijenjene:

- a) isporuci krajnjem potrošaču;
- b) opskrbi ugostiteljskih objekata, kantina, bolnica, dječjih vrtića, škola, ustanova socijalne skrbi i drugih sličnih subjekata u poslovanju s hranom, koji opskrbljuju krajnjeg potrošača.

Članak 2.

(Izuzeci od primjene)

Odredbe ovoga Pravilnika ne primjenjuju se na:

- a) prirodne mineralne vode ili druge vode namijenjene prehrani ljudi;
- b) hranu za posebne prehrambene potrebe (ili "dijetetske namirnice"), kod kojih su posebnosti u označavanju hranjive vrijednosti uređene posebnim propisom.

Članak 3.

(Označavanje hranjivih vrijednosti)

- (1) Označavanje hranjivih vrijednosti upakirane hrane nije obvezno, osim za hranu čija deklaracija, pri prezentaciji i/ili reklamiranju, sadrži tvrdnju o hranjivoj vrijednosti.
- (2) Dopušteno je navoditi samo tvrdnje o hranjivoj vrijednosti koje se odnose na energetske vrijednosti, hranjive tvari i tvari koje pripadaju jednoj od skupina hranjivih tvari, koje se navode u članku 5. stavak (1) ovoga Pravilnika.
- (3) Kada je navedena tvrdnja o hranjivoj vrijednosti za neku od hranjivih tvari i/ili tvari koje pripadaju jednoj od skupina hranjivih tvari, navod o hranjivim vrijednostima mora uključivati i podatak o količini i podrijetlu te tvari.
- (4) Navođenje kakvoće ili količine hranjive tvari ne smatra se tvrdnjom o hranjivoj vrijednosti, ukoliko je to utvrđeno posebnim propisima.
- (5) Kod neupakirane hrane, hranjive vrijednosti, sukladno s uvjetima iz ovoga Pravilnika, mogu se navoditi u popratnom dokumentu i moraju se dati na uvid potrošaču na njegov zahtjev.

Članak 4.

(Definicije)

Osnovni pojmovi koji se koriste u ovome Pravilniku imaju sljedeća značenja:

- a) **označavanje hranjive vrijednosti hrane** jest bilo koja obavijest na deklaraciji koja se odnosi na:
 - 1) energetske vrijednosti hrane,
 - 2) hranjive tvari kao izvorne prirodne sastojke.
- b) **tvrdnja o hranjivoj vrijednosti** jest svaka poruka kojom se pri prezentaciji ili reklamiranju hrane izjavljuje, navodi na zaključak ili upućuje da hrana ima određena hranjiva svojstva koja potječu iz prirodnog sadržaja hrane (same po sebi) ili koja su namjerno izmijenjena dodavanjem ili oduzimanjem hranjivih tvari, a uvjetovani su energetske vrijednosti i/ili prisutnošću odnosno količinom njezinih hranjivih tvari u sastavu hrane;
- c) **hranjive tvari** jesu tvari koje utječu na energetske i biološke vrijednosti hrane, a podrazumijevaju: bjelančevine, ugljikohidrate, masti, vlakna, natrij, te vitamine i minerale prisutne u značajnijoj količini, kako je navedeno u članku 5. stavak (3) ovoga Pravilnika;
- d) **energetska vrijednost hrane** podrazumijeva energiju sadržanu u određenoj količini hrane, dobivenu spaljivanjem hrane do suhog ostatka, izraženu u kilokalorijama i kilodžulima (u daljnjem tekstu: kcal (kJ)). Faktori za preračunavanje energetske vrijednosti sadržani su u članku 6. ovoga Pravilnika;
- e) **bjelančevine** podrazumijevaju količinu bjelančevina izračunatu prema formuli: bjelančevine = ukupni dušik po Kjeldahlovoj metodi x 6,25;
- f) **ugljikohidrati** podrazumijevaju bilo koje ugljikohidrate koji se probavljaju u ljudskom organizmu, uključujući i poliole;
- g) **šećeri** podrazumijevaju sve monosaharide i disaharide zastupljene u hrani, osim poliole;
- h) **masti** podrazumijevaju ukupne lipide, uključujući i fosfolipide;

- i) **zasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline bez dvostrukih veza;
- j) **mononezasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline sa *cis* dvostrukom vezom;
- k) **polinezasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline sa *cis*, *cis*-metilen prekinutim dvostrukim vezama;
- l) **vlakna** podrazumijevaju frakciju jestivog dijela biljaka ili njihovih ekstrakata, koji se ne mogu resorbirati u digestivnom traktu i koji se određuju odgovarajućim analitičkim metodama;
- m) **prosječna vrijednost** jest vrijednost koja najbolje predstavlja količinu hranjive tvari sadržanu u određenoj hrani, a odražava dopuštena odstupanja s obzirom na sezonsku promjenjivost, načine ishrane i ostale čimbenike koji mogu prouzročiti variranje stvarne vrijednosti.

DIO DRUGI - POSEBNE ODREDBE

Članak 5.

(Načini označavanja hranjivih vrijednosti)

- (1) Prilikom označavanja hranjivih vrijednosti hrane, navode se sljedeći podaci:

Skupina 1

- a) energetska vrijednost hrane;
- b) količina bjelančevina, ugljikohidrata i masti; ili

Skupina 2

- a) energetska vrijednost hrane;
- b) količina bjelančevina, ugljikohidrata, šećera, masti, zasićenih masnih kiselina, vlakana i natrija.
- (2) Prilikom označavanja hranjivih vrijednosti hrane, obavijest koja se daje može sadržavati i podatak o količini jedne ili više sljedećih tvari:
 - a) škroba,
 - b) poliola,
 - c) mononezasićenih masnih kiselina,
 - d) polinezasićenih masnih kiselina,
 - e) kolesterola,
 - f) bilo kojeg minerala ili vitamina ako se nalaze u značajnijoj količini.
- (3) Navođenje prirodnog sadržaja vitamina i minerala koji se mogu deklarirati i njihova preporučena dnevna količina (RDA)* određena je u sljedećoj tablici:

Vitamin A	µg	800	Vitamin B12	µg	1
Vitamin D	µg	5	Biotin	mg	0.15
Vitamin E	mg	10	Pantoteinska kiselina	mg	6
Vitamin C	mg	60	Kalcij (Ca)	mg	800
Tiamin	mg	1.4	Fosfor (P)	mg	800
Riboflavin	mg	1.6	Željezo (Fe)	mg	14
Niacin	mg	18	Magnezij (Mg)	mg	300
Vitamin B6	mg	2	Cink (Zn)	mg	15
Folacin	µg	200	Jod (J)	µg	150

*Količina vitamina ili minerala koja se deklarira jest ona kojom se sa 100 g ili 100 ml ili po pakiranju namirnice

osigurava najmanje 15% preporučene dnevne količine vitamina ili minerala iz ove tablice.

- (4) Kada je navedena tvrdnja o hranjivoj vrijednosti šećera, zasićenih masnih kiselina, vlakana ili natrija, obavijest koja se daje mora sadržavati podatke iz stavka (1) točka b) ovoga članka.
- (5) Kada je navedena količina polinezasićenih masnih kiselina i/ili mononezasićenih masnih kiselina i/ili kolesterola, mora se navesti i količina zasićenih masnih kiselina, što se ne smatra tvrdnjom o hranjivoj vrijednosti.

Članak 6.

(Izračunavanje energetske vrijednosti)

Energetska vrijednost koja se navodi izračunava se korištenjem sljedećih faktora preračunavanja:

ugljikohidrati	4 kcal/g	ili 17 kJ/g
polioli	2,4 kcal/g	ili 10 kJ/g
bjelančevine	4 kcal/g	ili 17 kJ/g
masti	9 kcal/g	ili 37 kJ/g
alkohol (etanol)	7 kcal/g	ili 29 kJ/g
organske kiseline	3 kcal/g	ili 13 kJ/g
salatrin	6 kcal/g	ili 25 kJ/g

Članak 7.

(Mjerne jedinice energetskih i hranjivih vrijednosti)

- (1) Energetska vrijednost i količina hranjivih tvari ili njihovih sastojaka u hrani izražavaju se brojevima u sljedećim mjernim jedinicama:
a) energetska vrijednost	kJ i kcal
b) bjelančevine	grami (g)
c) ugljikohidrati	grami (g)
d) masti	grami (g)
e) natrij	grami (g)
f) vlakna	grami (g)
g) kolesterol	miligrami (mg)
h) vitamini i minerali jedinice navedene u tablici.	
- (2) Podacima iz stavka (1) ovoga članka:
- a) moraju se izraziti za količinu od 100 g ili 100 ml gotovoga proizvoda;
- b) mogu se izražavati i po obroku, ako je na deklaraciji navedena količina koja čini jedan obrok ili broj obroka u pakiranju.
- (3) Prosječne vrijednosti su brojčane vrijednosti zasnovane na:
- a) analizi hrane koju provodi proizvođač;
- b) izračunu prema poznatim ili stvarnim prosječnim vrijednostima upotrijebljenih sastojaka;
- c) proračunu prema utvrđenim i opće prihvaćenim podacima.
- (4) Podaci koji se navode moraju se odnositi na gotovi proizvod koji se stavlja na tržište ili se mogu odnositi na hranu nakon pripreme, pod uvjetom da su data dovoljno jasna uputstva za pripremu i da se podaci odnose na hranu pripremljenu za konzumiranje.
- (5) Podaci o sadržaju vitamina i minerala moraju se dodatno izraziti u postotku dnevno preporučene količine (RDA), izražene za količine iz stavka (2) ovoga članka.
- (6) Postotak dnevno preporučene količine (RDA) za vitamine i minerale može biti prikazan i u slikovnom obliku.

Članak 8.

(Način navođenja)

- (1) Podaci o sadržaju šećera i/ili poliola i/ili škroba upisuju se odmah iza navedene sadržaja ugljikohidrata, i to na sljedeći način:
a) ugljikohidrati	(g):
šećeri	(g)
polioli	(g)
škrob	(g)
- (2) Podaci o količini i/ili vrsti masnih kiselina i/ili kolesterola upisuju se odmah iza navedene ukupne količine masti na sljedeći način:
a) masti	(g):
zasićene masne kiseline	(g)
mononezasićene masne kiseline	(g)
polinezasićene masne kiseline	(g)
kolesterol	(mg).

Članak 9.

(Pisanje hranjivih vrijednosti)

- (1) Podaci koji se odnose na hranjivu vrijednost hrane, propisani ovim Pravilnikom, moraju biti otisnuti čitkim i neizbrisivim znakovima, na uočljivom mjestu, jednim od pisama i na jednom od jezika u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini, i to:
- a) u tabličnom obliku;
- b) linearno, ukoliko nema dovoljno raspoloživog prostora za tablični oblik.
- (2) Ova odredba ne sprječava označavanje na drugim jezicima.

DIO TREĆI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 10.

(Primjena propisa)

Hrana na čijoj su deklaraciji navedeni podaci koji se odnose na navođenje hranjivih vrijednosti protivno odredbama ovoga Pravilnika može se stavljati na tržište do isteka zaliha ambalaže, a najkasnije dvije godine od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Članak 11.

(Potvrda hranjivih vrijednosti)

Navođenje hranjivih vrijednosti mora biti potvrđeno laboratorijskim ispitivanjima, provedenim u laboratorijima koje ovlasti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, uz prethodno mišljenje Instituta za akreditiranje Bosne i Hercegovine.

Članak 12.

(Službene kontrole i inspekcijски nadzor)

Službene kontrole i inspekcijски nadzor bit će provodene na način propisan valjanim zakonskim propisima Bosne i Hercegovine.

Članak 13.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 163/08
8. svibnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
dr. Nikola Špirić, v. r.